

SUOČAVANJE

SLUČAJ «HOLMEC»

UTVRĐIVANJE ČINJENICA

Bojan Lapčević *Tužilački pomoćnik u Tužilaštvu za ratne zločine*

Tužilaštvo se obratilo za pomoć nadležnim vojnim organima u cilju prikupljanja podataka o broju vojnika koji su bili prisutni na karauli tih dana, kao i radi pronalaženja svedoka i uzimanja njihovih izjava

Na malom graničnom prelazu sa Austrijom «Holmec», 27. juna 1991. godine, dolazi do oružanog sukoba između jedinica JNA i slovenačke Teritorijalne odbrane i policije. Dana 28. juna 1991. godine, u ranim jutarnjim časovima, dolazi do napada slovenačke TO na sam granični prelaz «Holmec» i na karaulu JNA koja je bila u neposrednoj blizini istog. Sam napad je delom zabeležen okom kamere televizijske ekipe Austrijske državne televizije ORT, koja se tada nalazila u neposrednoj blizini. Posredstvom predsednice nevladine organizacije Helsinskih monitora Slovenije Neve Miklavčič Predan, Tužilaštvo za ratne zločine je dopisom obavešteno da su na teritoriji Slovenije počinjeni ratni zločini, nakon toga dostavljen nam je i video snimak spornog događaja. Na snimku se jasno vidi da na vojnike koji žele da se predaju sa visoko podignutim belim platnom između njih i podignutim rukama u vis, neko iz naoružanja otvara vatru.

Na osnovu napred navedenih indicija koje je potkreplio video snimak, u Tužilaštvu je započet pretkrivični postupak u cilju otkrivanja činjenica o događanjima na graničnom prelazu «Holmec», kao i provere da li u konkretnom slučaju postoje svi elementi nekog krivičnog dela ratnog zločina. Ovo u konkretnom slučaju znači da je Tužilaštvo pre svega pristupilo utvrđivanju činjenica odnosno samog postojanja objektivnih elemenata krivičnog dela iz svoje nadležnosti.

Pitanje

Odredbom člana 2. Zakona o organizaciji i nadležnosti državnih organa u postupku za ratne zločine, propisano je da se ovaj zakon primenjuje radi otkrivanja, krivičnog gonjenja i suđenja za: 1) krivična dela protiv čovečnosti i međunarodnog humanitarnog prava određena u glavi XVI Osnovnog krivičnog zakona i 2) teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava izvršena na teritoriji bivše Jugoslavije od 1. januara 1991. godine koja su navedena u Statutu Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju. Dokle je odredbom člana 4. navedenog zakona osnovano Tužilaštvo za ratne zločine za postupanje u predmetima iz napred navedenog člana 2. bez obzira na državljanstvo učinjoca ili žrtve.

Tužilaštvo je preduzelo sve mere u cilju pronalaženja neposrednih svedoka događaja na Holmecu koji bi, na osnovu svojih saznanja, mogli dati konkretnе informacije o toku i kronologiji događanja. U tom pravcu, Tužilaštvo se obratilo za pomoć nadležnim vojnim organima u cilju prikupljanja podataka o broju vojnika koji su bili prisutni na karauli tih dana, kao i radi pronalaženja svedoka i uzimanja njihovih izjava. Ovo Tužilaštvo već duže vreme ispituje i druga događanja koja su se odigrala u toku oružanog sukoba u Sloveniji, a koja su imala kao posledicu smrtni ishod ili ranjavanje vojnika JNA.

Početak i - kraj

Republika Slovenija je 25. juna 1991. godine donela odluku o proglašenju samostalnosti i suspendovala Ustav SFRJ i savezno zakonodavstvo na svojoj teritoriji. Slovenska policija i Teritorijalna odbrana preuzimaju kontrolu državne granice 26. juna 1991. godine, i to skidanjem tabli i stubova sa oznakama SFRJ i postavljanjem oznaka Republike Slovenije. Na sednici održanoj 25. juna 1991. godine, Savezno izvršno veće donosi zaključke u kojima nalaže saveznim organima konkretnе zadatke koji su se odnosili na obezbeđivanje prelaska državne granice od strane Savezne policije i savezne carine, kao i da će se za potrebe obezbeđivanja državne granice, graničnih prelaza i naseljenih pograničnih mesta angažovati granične jedinice JNA. Ova odluka stupila je na snagu narednog dana - 26. juna 1991. godine i o njoj su obavešteni organi Republike Slovenije. Dana 27. juna 1991. godine, u jutarnjim časovima, jedinice 5. armijske oblasti JNA otpočele su kretanje ka graničnim prelazima. Istovremeno, dolazi do početka desetodnevног oružanog sukoba na području Slovenije, organizovanim napadima policije i TO Republike Slovenije na jedinice JNA. Sa napadima su se suočile i jedinice JNA koje nisu bile direktno uključene u izvršenje zadatka Saveznog izvršnog veća.

Tužilaštvo za ratne zločine je u svom dosadašnjem radu pokazalo da se uvek rukovodilo najvišim standardima tužilačke profesije u vođenje postupaka za krivična dela protiv čovečnosti i međunarodnog humanitarnog prava koja su izvršena na teritoriji bivše SFRJ, bez obzira na državljanstvo učinjoca ili žrtve, a što potvrđuju postupci pred Većem za ratne zločine Okružnog suda u Beogradu i ocene drugih relevantnih faktora.

Evidentno je da je za potpuno razjašnjenje događaja na Holmecu, kao i drugih postupaka, potrebno saslušanje svih aktera ovih događanja, od kojih se mnogi sada nalaze u državama nastalim na prostoru bivše SFRJ. Prema nezvaničnim podacima, slovenačke kolege u Tužilaštvu, analizirajući ovaj slučaj, su došle do zaključka da

na «Holmecu» nije bilo ratnog zločina. Nije nam pozانتо da su slovenački pravosudni organi bili u mogućnosti da dođu do svih dokaza, između ostalog, i da razgovaraju sa vojnicima JNA, koji su tada bili prisutni na karauli i koji su tamo upućeni na odsluženje vojnog roka iz svih republika bivše Jugoslavije. Postavlja se pitanje, ako slovenačke kolege nisu prikupile izjave i dokaze koji se nalaze van teritorije Slovenije, da li su onda imale sve relevantne informacije za donošenje pravilne odluke u konkretnom slučaju, ako znamo da je u dešavanjima oko graničnog prelaza «Holmec», život izgubilo tri vojnika JNA, dva pripadnika slovenačke TO, i da je više lica ranjeno.

Zadovoljenje pravde

Novi prikupljeni dokazi Tužilaštva za ratne zločine Republike Srbije biće dostupni pravosudnim organima Slovenije, a radi ocene već donete odluke, primenom Evropske konvencije o međusobnom pružanju pravne pomoći u krivičnim stvarima, koja detaljno uređuje međunarodnu pravnu pomoći u ovoj oblasti.

Mnogi će se zapitati zašto ovaj zločin nije rešen još pre 15 godina kada se i odigrao, ali po mom skromnom mišljenju ratni vihori u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini su u potpunosti gurnuti u stranu događanja u Sloveniji koja su se odigrala leta 1991. godine, a koji su imali za posledicu smrt 44 vojnika JNA i devet pripadnika TO Slovenije. Takođe bih napomenuo da ratni zločini ne zastarevaju i da bi cilj svakog krivičnog postupka za ratne zločine trebalo da bude otkrivanje istine i suočavanje sa prošlošću, i da su to ideali kojima treba težiti i koje treba ostvariti.

Ovaj slučaj kao i mnogi drugi ne može biti priveden svom kraju bez saradnje svih zemalja u regionu. Ovu tezu potkrepljuju i mnogobrojni postupci koji se vode pred sudovima u Srbiji, Bosni i Hercegovini i Hrvatskoj, a koji se odnose na krivične postupke protiv okrivljenih lica za ratne zločine. Svesni smo činjenice da bi izvođenje eventualnih učinilaca ovog ratnog zločina pred slovenačko pravosuđe i njihovo procesuiranje imalo pozitivan učinak na ceo region, jer svaki krivični postupak bi kao epilog trebalo da ima pronalaženje učinilaca krivičnog dela kao i njihovo izvođenje pred lice pravde. Jedino na taj način se istina o konkretnom događaju može utvrditi, s obzirom da ni jedan zločin ne sme biti zaboravljen, tako da celokupan pravosudni proces na kraju bude zaokružen zadovoljenjem pravde.